

pín. Sú to verbá, vyjadrujúce duševné a rozumové činnosti (*myslieť, skúsiť, plánovať*), prejav vôle vykonať nejaký dej (*rozhodnúť, prihlásiť sa, želať si*), zvyk (*zvyknúť si*), rozkaz alebo zákaz (*kázať, zakázať, prinútiť*), radu (*radiť, navrhovať*), dovoľenie (*dovoliť, nechať*) a niekoľko iných.

Poľskí jazykovedci chápu infinitívny predmet inak. B. Bartnicka píše, že „funkcií doplneniowej bezokolicznika można się jednoznacznie dopatrywać w użyciach tylko wtedy, kiedy jest on równoważny z rzeczownikiem odsłownym, który nie ma znaczenia nazwy czynności, lecz jest nazwą konkretnego przedmiotu“ (ibid., s. 82) a uvádza iba šesť slovíes, po ktorých sa môže vyskytnúť neurčitok ako predmet (*dać, dawać, dostać, dostawać, przynieść, przynosić*).

S. Jodłowski naopak, pokladá za predmet neurčitok aj vo vetách s modálnym predikátom: „Otóż, patrząc na sprawę pod kątem czysto formalnym, najprościej jest czasownik modalny nazwać orzeczeniem, a następujący po nim bezokolicznik dopełnieniem. Jednakże nie da się zaprzeczyć, że omawiane wyrażenia stanowią związki składniowe bardzo zwarte; czasowniki typu *musiał, chciał, próbował* są na tyle niepełne pod względem semantycznym, że przy nich dopełnienie w postaci bezokolicznika jest obligatoryjne...“ (1976, s. 102). Takéto konštrukcie klasifikuje J. Ružička ako zložené slovesné prísudky.

Porovnajme niekoľko slovenských a poľských viet: *Zberał sa odísť. – Zbierał się do odejścia. ; Pripraviam się im to powiedzieć. – Przygotowuję się do powiedzenia im tego ; Nienahóráj ho robić také věci. – Nie namawiaj go do robienia takich rzeczy. ; Zaviazali się wrócić nam te książki/do zwrócenia nam tych książek. ; Ja ho odućim chodzić po krémách.– Ja go odućę chodzić/chodzenia po knajpach.* Tu, kde je v slovenčine infinitívny predmet, môže sa v poľštine vyskytnúť deverbatívum, niekedy sú prípustné obidva typy predmetu. Podmienky, za ktorých môže neurčitok plniť syntaktickú funkciu príslovkového určenia, vymedzuje J. Ružička (ibid., s. 127) takto: Príslovkové určenie sa môže vyjadriť slovesom v neurčitku iba v takých vetách, ktoré majú v prísudku slovesá istých významov. Sú to jednak slovesá vyjadrujúce pohyb v najširšom zmysle slova, jednak isté činnostné slovesá majúce spoločné významové prvky s pohybovými slovesami. Iba časť vymenovaných slovíes s takouto sémantikou má v poľštine ekvivalenty, ktoré sa môžu spájať s neurčikom v úlohe príslovkového určenia cieľa. Poľské gramatiky uvádzajú príklady viet, kde infinitív ako príslovkové určenie doplní prísudok v podobe verba vyjadrujúceho pohyb v konkrétnom chápaní: *Pobiegłem otworzyć drzwi* (Klemensiewicz, 1961, s. 93), *pojechał zapłacić za telefon, poszedł odprowadzić rodziców, położył się spać*. B. Bartnicka k nim pridáva aj slovesá *posłać, zostać*. Väčšina prípadov, kde sa v slovenčine používa infinitívne príslovkové určenie v jednoduchej vete, korešponduje však s poľskými súvetiami s podrad'ovacou účelovou

vetou, napr. *Zastawił się oddychnąć si. – Zatrzymał się, żeby odpocząć. ; Niechaj ich tam dokończyć robotę. – Zostawił je/ich tam, żeby dokończyły/li robotę.*

Neurčitok v úlohe prívlastku je v slovenčine tiež častejší než v poľštine. S. Jodłowski píše: „Zdarza się niekiedy tak, że rolę przydawki spełnia bezokolicznik, mianowicie wtedy, gdy występuje w roli określenia rzeczownika“ (ibid., s. 98). J. Ružička zase konštatuje, že „infinitívny prívlastok je v spisovnej slovenčine bežný pri tzv. modálnych podstatných menách“. Tieto substantíva definuje ako „abstraktné podstatné mená, ktorými sa vyjadruje vôľa alebo rozhodnutie, povinnosť alebo potreba, možnosť alebo nemožnosť, schopnosť alebo neschopnosť, právo, príčina a zvyk konať dej vyslovený pripojeným slovesom v neurčitku“ (ibid., s. 153).

V poľštine sa výskyt infinitívneho prívlastku obmedzuje na pozície po niekoľkých substantívach, napr. *pora, honor, chęć, ochota, ideał, okazja*, zatiaľ čo J. Ružička uvádza niekoľko desiatok substantív s touto funkciou. *Nadeszła pora działać; Mam honor złożyć panu uszanowanie; Mielishmy okazję zobaczyć tę wystawę.* V poľštine je v takýchto pozíciách častejší menný prívlastok, jednoduchej vete v slovenčine môže zodpovedať súvetie s prívlastkovou vedľajšou vetou. *Plan dobyć ju sa niepodaril. – Plan zdobycia jej nie powiódł się. ; Wydał wojakom rozkaz odísť z tohto mesta. – Wydał żołnierzom rozkaz odejścia z tego miasta ; Tużba stretnąć się s nim bola coraz silniejsza. – Pragnienie spotkania się z nim było coraz silniejsze. ; Zámienka wojsł do krčmy sa vždy našla. – Pretekst, żeby wejść do knajpy, zawsze się znalazł.*

Zo všetkých syntaktických funkcií, ktoré môže v slovenčine plniť neurčitok, jedine infinitívny doplnok nenachádza v poľštine ekvivalent. Dvojčlenným vetám s verbami zmyslového vnímania doplnenými inými slovesami v neurčitku zodpovedajú v poľštine vety s doplnkom vyjadreným prídastím alebo súvetím: *Videla som ho wychádzać z domu. – Widziałam, jak wychodził z domu/ze wychodził z domu. ; Bolo počuť hrać hudbu. – Było słychać grającą muzykę/że gra muzyka. ; Našla som ho tam siedieć. – Zastalam go tam siedzącego.*

Porovnanie skladby neurčitku v jednoduchých dvojčlenných vetách v slovenčine a poľštine vedie k týmto záverom:

1. V obidvoch jazykoch môže infinitív plniť syntaktické funkcie prísudku, podmetu, príslovkového určenia účelu a prívlastku.

2. Podmienky, za ktorých sa môže neurčitok v týchto funkciách použiť, sú podobné, frekvencovanosť neurčitku je však vyššia v slovenčine, v poľštine s ním korešpondujú často substantíva, hlavne deverbátiva alebo vedľajšie vety.

3. V poľštine nie je možné použiť infinitív vo funkcii doplnku (tam sa používa prídastie alebo vedľajšia veta).